

Društvo slovenskih skladateljev
Society of Slovene Composers

CIKEL 1808 - SVITANJE

Godalni kvartet ACCADÈMIA

PROGRAM

Joseph Haydn, Viktor Parma

Petek, 15. oktobra 2021, ob 19.30

Društvo slovenskih skladateljev, Kogojeva dvorana

Ob 19.00 – Predkoncertni pogovor

Moderator: Nenad Firšt

WWW.DSS.SI

PROGRAM

Joseph HAYDN

GODALNI KVARTET ŠT. 4 v B-duru, op. 76 (Sončni vzhod)

Viktor PARMA

GODALNI KVARTET

Handwritten musical score for the first system of the Haydn quartet. It features a grand staff with treble and bass clefs. The music includes a triplet in the bass line, a melodic line in the treble, and dynamic markings such as *mf*. The key signature is B major (two sharps).

Handwritten musical score for the second system of the Haydn quartet. It features a grand staff with treble and bass clefs. The music includes a *stringendo* marking, a triplet in the bass line, and dynamic markings such as *f*. The key signature is B major (two sharps).

Handwritten musical score for the third system of the Haydn quartet. It features a grand staff with treble and bass clefs. The music includes a *DANZA* section with the tempo marking *Allegro* and a metronome marking of $\text{♩} = 120 \text{ ca.}$. The key signature is B major (two sharps).

O POUSTVARJALCIH ...

Kvartet ACCADÈMIA

Violinistki Mojca Fortin in Beti Bratina, violistko Geo Pantner Volfand ter violončelista Zorana Bičanina je na skupno umetniško pot privedlo naključje. Srečali so se kot študentje predmeta Komorna igra pri profesorju Tomažu Lorenzu na Akademiji za glasbo v Ljubljani in leta 2009 ustanovili *Godalni kvartet Accadèmia*. Ansambel je hitro zorel v kakovostno izvajalsko telo, saj so že v času študija za svoje umetniško delovanje prejeli Prešernovo nagrado Akademije za glasbo v Ljubljani. Poleg študija na matični akademiji so se izpopolnjevali še na seminarjih vidnih komornoglasbenih poustvarjalcev, kot so *Trio di Parma*, Wen-Sinn Yang, Ana Čumačenko, Nora Chastain... Po diplomi so študij komorne glasbe nadaljevali pri slovitem *Carmina kvartetu*, na Univerzi za glasbo in predstavljajočo umetnost v Gradcu.

Z javnim nastopanjem so začeli februarja 2010, ko so izvedli prvi celovečerni koncert. Od takrat zaznamuje njihovo delovanje nenehna kvalitativna rast, ki jih danes uvršča med programsko in interpretativno najbolj prodorne slovenske komornoglasbene ansamble. Njihovo igranje odlikuje kreativna zasnova, ki ne zanemari pozornosti do skladateljske intence, ter virtuozna izvedba, pri kateri prizadevanje za natančno podajanje notnega teksta ne stoji na poti muzikantski razigranosti.

S svojimi nastopi navdušujejo občinstvo tako doma kot v tujini. Že leta 2010 so uspešno zastopali ljubljansko Akademijo za glasbo v okviru *Slovenskega meseca* na Madžarskem, s koncertoma v Budimpešti in Békéscsaba. Naslednje leto so v norveškem Berlevågu sodelovali pri izvedbi opere *Heksehammeren* skladatelja Ragnarja Rasmusena. Občasno so sodelovali s številnimi vidnimi solisti klasične glasbe (Mate Bekavac, Wendy Enderle-Champney, Jure Hladnik...), pa tudi s poljskim jazz saksofonistom Grzechem Piotrowskim ob predsedovanju Poljske Evropski uniji. Nastopali so v okviru različnih koncertnih ciklov in festivalov, kot so programi Glasbene mladine Ljubljanske in Glasbene mladine Slovenije, *Metabonma*, *Echos Festival*, *Festival Bled*, *Festival Lent* ter prireditve Fondazione musicale Santa Cecilia v Portugruaru. Posebno odmevno je bilo njihovo sodelovanje v abonmaju *Veličastnih 7* Cankarjevega doma, leta 2017, kjer so z newyorško plesno skupino Bill T. Jones / Arnie Zane Dance Company v Gallusovi dvorani z velikim uspehom izvedli dela Schuberta in Ravela.

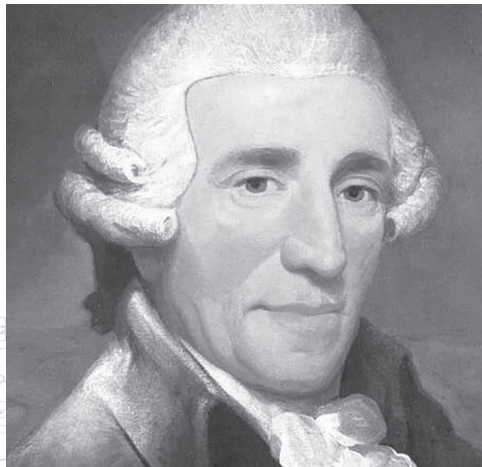
Poleg tega svojo virtuoznost dokazujejo na številnih tekmovanjih, bili so finalisti tekmovanja *Amici della Musica* v Vidmu (Udine) ter polfinalisti mednarodnega tekmovanja *Festivala Bled*. So zmagovalci (2015) in tretjenagrajenci (2012) *Tekmovanja Primož Ramovš*.

Handwritten musical score for piano, featuring a section marked "stringendo". The score is written on a grand staff with treble and bass clefs. It includes complex chords, dynamic markings such as *mf*, *f*, and *ff*, and various articulations like accents and slurs. The tempo is indicated as *stringendo*.

Handwritten musical score for piano titled "DANZA" with the tempo marking "Allegro (♩ = 120 ca.)". The score is written on a grand staff with treble and bass clefs. It includes dynamic markings such as *mp*, *f*, and *ff*, and various articulations like accents and slurs. The tempo is indicated as *Allegro (♩ = 120 ca.)*.

... O SKLADATELJIH IN NJIHOVIH DELIH

Malo je skladateljev, ki se lahko pohvalijo s tem, da so s svojim ustvarjanjem utemeljili novo glasbeno zvrst. **Joseph Haydn (1732-1809)** je v svojem več desetletij trajajočem ustvarjalnem loku nekoč trivialno zvrst divertimenta za solistično zasedbo treh ali štirih godal povzdignil v vrhunsko orodje glasbenega izraza. Pot do tega pa je bila velikokrat več kot le težavna. Otroštvo v avstrijskem Rohrvalu sinu vaškega kolarja v glasbenem pogledu ni dalo več kot lep spomin na skupno družinsko prepevanje ljudskih pesmi ob citrah. Več glasbenih vtisov je dobil kot

gojenec elitnega stolnega deškega konvikta na Dunaju, kjer je prvič kratko zablestel zaradi svojega lepega deškega soprana. A ti so bili več ali manj kaotični in daleč od sistematične glasbenoteoretske izobrazbe.

Kot najstnik se je zaradi mladostniške prešernosti znašel na cesti cesarske prestolnice in dobil zasilno zatočišče na neizdelani podstrehi ene od hiš v središču mesta. Celo desetletje se je prebijal iz dneva v dan s priložnostnim muziciranjem. A ob tem je s trmasto vneto in neumorno marljivostjo iskal in našel poti do glasbenega znanja. Šele ko si je pridobil nekaj slovesa kot večš avtor in izvajalec pocestnih serenad in predmestnih spevoiger, se mu je odprla pot do aristokratskih pokroviteljev.

Dve desetletji je vodil glasbeno delo na dvoru knezov Esterházy. Bil je njihov kapelnik, operni impresarij, partner pri komornem muziciranju in predvsem dvorni skladatelj. V zavetju panonskega podeželja se je s svojim talentom in delom povzpел od livriranega služabnika do evropskega glasbenega zvezdnika. Tedensko je za svojega delodajalca – ob številnih operah in drugih vokalno-instrumentalnih skladbah – komponiral in izvajal tudi neizčrpen tok instrumentalnih skladb za različne zasedbe. Z njimi je preizkušal različne slogovne smeri svojega časa, razgrajeval njihove kompozicijske rešitve in jih postopno vgrajeval v nov, nezamenljivo osebni glasbeni izraz. S tiskanimi izdajami teh del je v osemdesetih letih osvojil koncertne odre evropskih glasbenih metropol. Njegove turnee po Veliki Britaniji v devetdesetih letih lahko po odmevnosti (in donosnosti) primerjamo s turnejami sodobnih zvezdnikov popularne glasbe. Umrl je na Dunaju, v času francoske okupacije, leta 1809. Napoleon je ukazal pred njegovo hišo postaviti častno stražo, njegov zadnji obiskovalec pa je bil nek francoski oficir, ki je Haydnu na čast zapel arijo iz oratorija Stvarjenje in cesarsko pesem, himno svojega nasprotnika.

Godalni kvartet v B-duru, op. 76, št. 4 (vzdevek *Sončni vzhod* ni avtorjev), je nastal na višku skladateljeve ustvarjalne poti, v sredini devetdesetih let. V njem so se zila desetletja skladateljskih inovacij. Zaznamuje ga pretanjeno izkoriščanje zvočnih zmožnosti zasedbe, ki omogoča na eni strani popolno zlivanje zvoka in pretanjene barvne učinke, na drugi strani pa tudi izrazito individualizacijo posameznih glasov. Oblikovan je kot štiriklavni ciklus z zaporedjem stavkov hitro, počasi, menuet, hitro, ki je bil v Haydnovih godalnih kvartetih običajen že od sedemdesetih let. Dolžina stavkov, pa tudi izrazito ekstrovertiran glasbeni izraz kaže, da je delo nastalo v času, ko je zvrst godalnega kvarteta že prerasla intimno okolje stanovanj glasbenih ljubiteljev in vedno bolj postajala glasba za koncertne odre.

Celotno delo zaznamuje neugnana drznost, s katero Haydn preoblikuje ustaljene ustvarjalne vzorce in s tem vedno znova osuplja poslušalčeva pričakovanja. V prvem, sonatnem stavku nas preseneti vrsta nenavadnosti: nenavadno oblikovana prva tema, izpeljevalno in harmonsko labilno območje druge teme, navidez obrobnostno novo glasbeno gradivo, ki se v haydnovski maniri pojavi po zaključni skupini in tik pred zaključno kadenco ekspozicije in nenazadnje modificirana repriza, ki namesto umiritve prinaša ponovno izpeljevanje tematskega gradiva, z novimi, nepričakovanimi modulacijskimi odmiki. Podobno je v ostalih stavkih. Drugi je nekakšna fantazija, katere oblikovna koherentnost je žrtvovana nebrzdanemu toku sicer motivično enovite glasbene misli. V tretjem stavku, menuetu, skladatelj ustaljeno oblikovno zgradbo in metrično-ritmične danosti galantnega plesa uporablja kot ozadje za ustvarjanje stalnih glasbeno oblikovnih in metričnih disonanc med glasbo, ki zveni na eni in poslušalčevimi pričakovanji na drugi strani. Podobno je v zaključnem stavku. Začne se kot prikupni contredanse, ki pa se v teku stavka postopno razkroji v nebrzdani skercoznosti.

Povsem drugačno ustvarjalno pot je hodil **Viktor Parma (1858-1924)**. Izšel je iz družine gorečih ljubiteljev glasbe. Nemirna, selitev polna življenjska pot očeta, ki je bil policijski uradnik, ga je vodila v različne kraje Avstrijskega cesarstva. Na vsaki postaji je zbiral glasbene vtise in se vključeval v ljubiteljska glasbena društva, ki so v drugi polovici 19. st. določala glasbeno krajino monarhije. Ker se je že od zgodnjega otroštva učil violino in klavir, je bil vedno dobrodošla okrepitev izvajalskih moči. V Zadru je sodeloval v gimnazijskem orkestru in nekaj let igral violino ali čelo celo pri opernih predstavah. V novomeški čitalnici je nastopal kot solist ter ustanovil in vodil dijaški orkester. Podobno je bilo tudi v južnotirolskem Trentu. Tu je spisal svoje prve plesne skladbe. Po končani gimnaziji je študiral pravo na Dunaju, kjer pa se je zasebno izpopolnjeval tudi v glasbeni teoriji in kompoziciji, med drugim tudi z obiskovanjem predavanj Antona Brucknerja. Po končanem študiju je nastopil službeno pot državnega uradnika, ki ga je vodila križem po današnji Sloveniji. Deloval je v Trstu, Ljubljani, Kočevju, Kranju, Krškem, Postojni, Logatcu, Kamniku, Črnomlju in Litiji. Po upokojitvi leta 1915 je do smrti, leta 1924, živel v Mariboru.

V dunajskem obdobju so začela nastajati Parmova ambicioznejša dela. Pritegnilo ga je predvsem glasbeno gledališče, za katerega je zložil vrsto oper in operet. Mnoge, npr. *Urh, grof Celjski*, *Ksenija*, *Zlatorog* in *Caričine Amazonke*, so imele pomemben odmev v deželah tedanje monarhije in še danes občasno zaživijo na slovenskih odrih. Sodobnikom je bil znan tudi po priložnostnih instrumentalnih delih, s katerimi je – kot navdušen narodnjak – želel prispevati k zavezitvi vdora tuje glasbene produkcije.

Med deli, s katerimi je poskušal dopolniti tedaj skromno slovensko glasbeno ustvarjalnost na področju instrumentalne glasbe, je tudi *Godalni kvartet*. Pri njegovem snovanju je imel pred očmi slovenskega malomestnega poslušalca ali ljubiteljskega izvajalca, katerega okus so – tako kot v veliki meri tudi Parmo samega – zaznamovale predvsem operna, privzdignjena popularna in funkcionalna glasba. V skladbi zamašimo iščemo za obliko tako značilno razvijanje glasbenega gradiva v kompleksne glasbene forme. Čeprav skladba ni brez ambicije posnemati velike zglede – med njimi je najbolj očiten vpliv komornih del Antonína Dvořaka, ki v primeru začetka 1. stavka sega celo do meja plagiata – iz Parmove partiture vedno znova preseva avtorjeva ljubezen do glasbenega gledališča in plesne glasbe. Slednja je navdihnila drugo temo prvega stavka, večji del zaključnega stavka, najbolj izrazito pa kot valček zasnovani tretji stavek, ki je s svojo nežno, sentimentalno melodiko očarljiv in velikim zgledom povsem enakovreden prispevek k avstrijski plesni glasbi konca 19. stoletja. Pero glasbenega dramatika pa prepoznamo predvsem v lirično občutenem drugem stavku, kjer nas Parma s široko razpetimi, spevnimi melodijami in značilno dramatično figuraliko v spremljavah popelje v svet italijanske belkantistične opere.

Aleš Nagode

KONCERT STA OMOGOČILA

Ministrstvo za kulturo RS

k u l t u r a • • •
republika slovenija
ministrstvo za kulturo

Mestna občina Ljubljana

Mestna občina
Ljubljana

INFORMACIJE

Društvo slovenskih skladateljev
Trg francoske revolucije 6/I, Ljubljana
Telefon: 01/241 56 64, 041/562 144
Elektronska pošta: koncert@dss.si
www.dss.si

